

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Vtrum in diuinis sit alia processio à generatione Verbi. artic. 3. disput. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

ARTICVLVS III.

Utrum in diuinis sit alia processio à generatione uerbi.

DISPUTATIO I.

Conclusio D. Thomae.

CONCLUSIO est. Præter generationem Verbi datur in diuinis alia processio Spiritus sancti. Est de fide. Ioannis namque 15. asseritur, Spiritum sanctum procedere à Patre: cum ergo Spiritus sanctus sit alius à Filio, ut constat ex illo Ioa. 14. Rogabo Patrem, & alium paraclitum dabit uobis: consequens est, ut præter generationem Verbi cõcedenda sit in Deo processio alia, qua procedat Spiritus sanctus. In simbolo Missæ habetur, qui à Patre Filioque procedit: cum ergo generatio Verbi sit à solo Patre: efficitur, ut processio Spiritus sancti sit alia à generatione uerbi. In simbolo Athanasij habetur, Spiritus sanctus à Patre, & Filio, non factus, nec creatus, nec genitus, sed procedens. Eandem ueritatem definiunt Concilium Constantinopolitanum 1. cap. 7. & ferè reliqua Concilia, definitione quæ Ecclesiæ artic. 1. disputatione 3. citata.

Eandem conclusionem in hunc modum explicat, ac deducit D. Tho. Processio in diuinis attenditur secundum actionem immanentem: quæ actio, in natura, quæ intellectu pollet, est actio intellectus & uoluntatis: cum ergo processio Verbi attendatur secundum actionem intellectus: sit, ut quemadmodum in nobis datur quadam alia processio amoris per operationem uoluntatis, secundum quam res amata est in amantem: ita quoque in Deo, præter processionem Verbi per intellectum, danda sit alia per uoluntatem, quæ sit processio amoris. Cui rationi si adiungas, in Deo nullum esse accidens: colliges in Deo, præter processionem substantialem Verbi, dari aliam processionem substantialem Spiritus sancti.

DISPUTATIO II.

Utrum in nobis per operationem uoluntatis aliquis terminus producat.

Durandus & quorundam aliorum sententia.

Præterea, quæ negat, tuerentur quidam ex sectatoribus D. Thomæ: in eademque est Durandus, qui, ut negat per actum intellectus produci aliquem terminum, ita etiam negat per actum uoluntatis produci aliquid, quod sit terminus uolitionis.

Scoti opinio.

Scotus uero, eum asserit uolitionem non esse actionem proprie dictam, sed qualitatem, produci tamen per actionem proprie dictam, quam uocat elicere uolitionem, ut art. 1. disp. ult. dictum est, consequenter dicit, per actionem uoluntatis improprie dictam, quæ est uolitio, nihil produci: per actionem uero proprie dictam, quæ est elicere uolitionem, produci aliquid, nempe uolitionem ipsam, quæ sit terminus actus elicendi eandem uolitionem.

Refellitur.

Sententia hæc Scoti eodem modo dissidet à sententia, quam subiucimus, quo sententia de Verbo, dicere, & actu intelligendi, quam art. 1. disp. ultim. ex Scoto tenuimus, dissidebat à sententia D. Thomæ: eodemque modo est impugnanda. Quare non est quod in ea amplius immoremur.

Caiet. sententia.

Est ergo tertia sententia Caietani hoc loco, Capreoli in 1. d. 10. q. 1. Ferrariensis 4. contra gentes cap. 19. Bartholomæi Torres art. 1. huius quaestiois disputatione 5. dubio 5. asserentium, sicut per intellectum producit uerbum, quod est ter-

A minus intellectiois, ita per actum uoluntatis produci in nobis qualitatem quandam, quæ uolitionem terminat. Hæc sententia nobis probatur, uideaturque ea D. Thomæ hoc loco, & absque ulla dubitatione infra q. 37. art. 1. Quomodo autem intelligendus sit q. 4. de ueritate art. 2. ubi contrarium uidetur innuere, legito apud Doctores proxime citatos. De distinctione huiusmodi qualitatis ab actu, per quem producit, idem dicendum est, quod de distinctione uerbi ab actu intelligendi articulo 1. disput. ultima diximus.

Notant doctores citati, conformiter ad mentem D. Tho. q. 37. art. 1. hoc esse discrimen inter uerbum, quod producit per actum intelligendi, & qualitatem eam, quam per actum uoluntatis asserimus produci, quod uerbum esse imaginem expressam rei, quam intelligimus: qualitas autem illa non est imago rei, quam uolumus, sed propensio & inclinatio ad illam, producta per actum uoluntatis. Notant præterea cum Diuo Thomæ loco citato, quamuis habeamus distincta nomina, quibus significemus, & actum intellectus, & terminum illius (actum quippe appellamus intellectum: terminum uero Verbum ac conceptum) non dari tamen uocem propriam, qua terminus uolitionis significetur, eo quod is terminus nos magis lateat, quam is, qui intellectioe generatur: ideoque cogi ad eam rem Theologos, ut eodem nomine positum uolitionis terminum, quo uoluntatis actus exprimitur. Sicut enim actum appellamus, tum amorem, tum propensionem, ac inclinationem in rem uolitam: ita terminum appellamus amorem, propensionem, & inclinationem uoluntatis in rem uolitam. Quod sit, ut & amor, & propensio, ac inclinatio uoluntatis in rem uolitam, æquiuocum sit ad uolitionem, & ad terminum per eam productum.

Petes, quamquam sit necessitas constituendi qualitatem explicatam, ad quam uolitiones terminantur? Doctores citati, qui ea ratione uerbum constituendum esse censebant, ut in eo tamquam in obiecto cognito principale obiectum agnosceretur, uix assignant rationem, ob quam eiusmodi terminus constitui debeat. Fatetur namque non concurrere tamquam obiectum, sed solum tamquam terminum. At cum per actus sensuum exteriorum negent produci terminum, nescio cum quanta probabilitatis specie asserere possint, produci per uolitionem: neque enim ulla uidetur esse maior ratio de actu uoluntatis, quam de actibus sensuum exteriorum.

Dicendum itaque rationem, cur admittatur, eam esse, quia implicat contradictionem esse actionem, quin producat aliquem terminum, ut cum Scoto art. 1. disputatione ultima dicebamus: quare eum uolitio sit actio & non qualitas (alioquin produceretur per aliam actionem, ut ibidem argumentabamur) sanè dicendum est, per eam aliquem terminum produci: & cum nullus alius fingi possit, quam res de prædicamento qualitatis, dicendum erit illum esse qualitatem explicatam.

In hac sententia partim conuenimus cum Scoto, & partim ab eo dissidemus. Conuenimus quidem, quatenus Scoto concedit, quado aliquid uolumus, produci in uoluntate qualitatem quandam, darique distinctam aliam actionem uoluntatis, per quam producat, & cuius ea qualitas sit terminus. Dissidemus uero, quia ipse existimat, uolitionis nomen significare qualitatem illam, & non actionem per quam ea producat, sed actionem esse ipsam elicere uolitionem: nos uero dicimus, actionem, per quam producit qualitas, esse uolitionem ipsam: qualitatem uero productam, esse terminum uolitionis.

DISPV.

Per alium uoluntatis producit terminum.

Qualitas, quæ actum uoluntatis terminat, est imago, sed propensio in obiectum.

Necessitas potest uolitionis terminum.

Legitima ratio.